

תוכן העניינים

3.....	הסוסה הקטנה שעפה.....
4.....	אמצעים ספרותיים בשיר.....
5.....	ילדה מזלג וילדה כף לעומת הסוסה הקטנה שעפה.....
6.....	פעילות לימודית.....
6.....	רפלקציה אישית.....
7.....	ביבליוגרפיה.....

הסוּסָה הקטנה שעפה/ נורית זרחי

מה עושה הסוּסָה הקטנה	קרוב לפיה של אמה,
כשהיא רוצה שיאהבו אותה?	קרוב לעינים,
על שתי רגליה היא מזדקפת,	קרוב לעשב ולמים.
פניה בין פני אמה ואבא דוחפת	מה עושה הסוּסָה הקטנה
ומתלטפת.	כשהיא רוצה נשיקה
מה עושה הסוּסָה הקטנה	ואבא ואמא שלה עומדים על ראש
כשהיא בודדה?	הקר?
את ראשה מורידה	איך היא תגיע? מה היא, ג'ירפה?
	והיא פורשת אליהם כנפים

השיר במשמעותו הגלויה עוסק בנושא סוּסָה קטנה ויחסיה עם ההורים שלה. תוכן השיר מלא בשאלות, ומתחיל בשאלה: מה עושה הסוּסָה כשהיא רוצה להיות נאהבת? כלומר, הסוּסָה כברירת מחדל איננה נאהבת, והיא צריכה לעשות פעולות שונות על מנת להיות כזו.

פעולותיה של הסוּסָה תמיד יהיו כנגד ההורים שלה, אם היא רוצה להיות נאהבת- היא תדחף את פניהם, אם היא בודדה ורוצה להרגיש שאיננה כזו- היא תתקרב לפה של אמה ולטבע, ואם היא רוצה נשיקה- היא תעשה את הפעולה המאומצת ביותר: למרות שאין לה כנפיים היא תצמיח כאלה ותעוף אל ההורים שלה כדי לקבל את הנשיקה.

לנורית זרחי ילדות לא שגרתית: זרחי נולדה בירושלים, ב-1941 לסופר ישראל זרחי ולאימה אסתר, כשבגיל 5 התייתמה מאביה. לאחר מותו עברה זרחי לקיבוץ גבע יחד עם אימה, ושם חוותה חוויות קשות מול ילדי הקיבוץ עקב היותה שונה ו"ילדת חוץ", עליה כתבה והוציאה ספר באותו השם.

זרחי כותבת על חוויות היתמות בגיל מוקדם: "החוויה החזקה ביותר שנותרה לי מאבא היא חווית האובדן" (מצוב-כהן, 2016). ויותר מכך, ההיעדר ההורי במשפחתה של זרחי הוא רב-דורי: סבתה האהובה עליה היא אשתו השנייה של סבא שלה שנישאה לו לאחר שמתה אשתו הראשונה, והזדהותה של זרחי עם אביה כיתום מחזקת פעמים רבות בספריה ובשירה את הקשר עם זכרו באמצעות חוויות יתמות המשותפת לשניהם (מצוב-כהן, 2016).

בשיר ניתן לראות כי הילדה-סוּסָה מחפשת כל הזמן תשומת לב מהוריה, אך הם נעדרים בנוכחותם והיא צריכה להתאמץ על מנת להגיע אליהם. גם המילים "פורשת אליהם כנפיים ועפה" קצת מזכירות עליה לשמים, כמו רצון לפרוש כנף ולעוף אל אבא שלה שאיננו.

זרחי תיארה גם קשיים מסוימים ביחסיה עם אימה, שנשארה הורה יחידנית ל-2 ילדים, וסיפרה כי להיות ילדה להורה אחד זה הרבה יותר קשה מלהיות ילדה ל-2, וניתן לראות בשיר כי היא מחפשת אף את קרבתה של אימה: "קרוב לפיה של אימה, קרוב לעיניים".

השיר הוא שיר לירי, המתאר הבעת רגש אישי של האמן, ונכתב מנקודת מבטו, אך הוא מערב בתוכו גם מעט פנטזיה, בעיקר בסוף: "והיא פורשת אליהם כנפיים", ואף אטיולוגיה: "מה עושה הסוּסָה..." – כלומר, הוא מתאר שאלות ומנסה לענות עליהן ולתת סיבה לתופעה- "פניה בין פני אמה ואבא דוחפת...".

השיר בעיני מתאר חוויות קשות של חוסר באהבה וביחס של ילדה קטנה, אך בצורה יחסית הומוריסטית, כמו: "איך היא תגיע, מה, היא ג'ירפה?", מה שהופך אותו למעט קליל יותר. השיר העלה בי רגשות עזים והחזיר אותי לילדות, לרגע בו כל ילד מחפש תשומת לב מהוריו ומתאמץ כדי לעשות זאת, ואני חושבת שדווקא למבוגרים קשה יותר לקרוא אותו מילדים, מפני שילד לא מבינים את המשמעות הכאובה שלו, ולא משליכים את הסוסה, גיבורת השיר, עלינו ועל הילדות שלנו, שהיא תמיד מורכבת.

אמצעים ספרותיים בשיר

כותרת השיר היא "הסוסה הקטנה שעפה" – כבר בכותרת מגלים לנו את סוף השיר – הסוסה הצליחה לעוף, מרוב רצון לזכות באהבה מצד הוריה.

האמצעי הספרותי הבולט ביותר בשיר "הסוסה הקטנה שעפה" הוא ההאנשה. הסוסה המתוארת בשיר "רוצה שיאהבו אותה", "בודדה" ו-"רוצה נשיקה", בדומה לילדה אבודה המחפשת את תשומת הלב של הוריה.

החזרתיות בשיר היא אמצעי נוסף הבולט: המשפט "מה עושה הסוסה הקטנה" חוזר 3 פעמים במדויק בשיר בצורה אנאפורית, בכל פעם עם תוספת של שאלה שונה, אולי כדי להדגיש את חשיבותו של רצון הסוסה לזכות באהבה ותשומת לב.

האפיון בשיר הוא ישיר: המשוררת מספרת על דמותה של הסוסה ומחשובתיה באופן ישיר, עד כדי כך שמורגש כאילו היא הסוסה עצמה, והמספרת היא מספרת-עד, כלומר, היא מספרת מה קורה בשיר מזווית הראייה שלה, כלומר המספרת-סוסה.

מוטיב הבולט בשיר הוא מוטיב ה"הקטנה", כלומר המילים "הסוסה הקטנה" חוזרות כמה פעמים, כאילו בכדי להדגיש עד כמה הסוסה קטנה כשהיא מרגישה בודדה או שחסר לה חום ואהבה.

מוטיב נוסף בשיר הוא השימוש באיברי הגוף: "שתי רגליה", "ראשה", "פניה", "עיניים" וכו', כשלבסוף נעשה שימוש בהגזמה ובפנטזיה – "פורשת כנפיים" – איבר שאין לסוסים בגוף, ואולי בכדי להדגיש את המאמץ של הסוסה לעוף אל אבא ואמא שלה שעומדים על ראש ההר.

בשיר יש גם חריזה בולטת במילים מסוימות, כמו "מזדקפת", "דוחפת" ו-"מתלטפת", "עיניים" ו-"מים", "בודדה" ו-"מורידה". זהו אמצעי נוסף באמצעותו ניתן להדגיש את צימאון הסוסה לאהבה וליחס מהוריה, מפני שהוא עוזר להדגיש את פעולותיה המאומצות של הסוסה בכדי לזכות באהבה זו.